

Rola elementów literackich i narracyjnych w hiszpańskich traktatach medycznych z przełomu XVI i XVII wieku

Głównym celem projektu jest analiza funkcji i znaczenia elementów literackich i narracyjnych w hiszpańskich traktatach medycznych powstałych na przełomie XVI i XVII wieku, przeznaczonych dla czytelników niemających wykształcenia medycznego. Ich odbiorcami byli zarówno pacjenci, dla których lektura poradnika medycznego nierzadko zastępowała kontakt z lekarzem, jak i cyrulicy, akuszerki, zielarze i inni nieprofesjonalni adepci sztuki lekarskiej. Tematyka tych traktatów była bardzo rozległa i obejmowała m.in. teksty poświęcone opisom przebiegu i metod leczenia wybranej choroby, porady z zakresu profilaktyki najpowszechniejszych chorób i przypadłości oraz zalecenia dotyczące higieny w czasie epidemii. W tekstach tych odnajdujemy liczne elementy literackie i narracyjne – kompozycje poetyckie (głównie sonety), fragmenty o charakterze autobiograficznym oraz historie i anegdota utrzymane w gawędziarskim stylu. W pierwszym etapie badań elementy te zostaną poddane analizie z perspektywy norm XVI-wiecznej poetyki opisanej w licznych traktatach opublikowanych w ówczesnej Hiszpanii. Celem tej analizy jest odkrycie pełnionych przez nie funkcji oraz odpowiedź na pytanie, w jaki sposób ich zastosowanie miało kształtować charakter relacji między autorem (lekarzem) i czytelnikiem (pacjentem lub nieprofesjonalnym medykiem). Należy przy tym pamiętać, że w XVI i XVII-wiecznej Hiszpanii warunkiem podjęcia studiów medycznych było uzyskanie tytułu bakałarza na wydziale sztuki, czyli zdobycie wiedzy m.in. z zakresu retoryki, literatury i filozofii. Autorzy analizowanych traktatów mieli zatem wykształcenie humanistyczne i, co za tym idzie, przynajmniej ogólną znajomość ówczesnych teorii dotyczących retoryki i poetyki. Wyniki badawcze uzyskane na tym etapie realizacji projektu zostaną następnie zestawione z założeniami współczesnej teorii medycyny narracyjnej. W miejsce kontaktu lekarza z chorym polegającego na analizie wyników badań proponuje ona uprzywilejowanie dialogu i narracji, a także włączenie zagadnień literaturoznawczych do programów nauczania w wyższych szkołach medycznych. Analiza przeprowadzona w tej części projektu pozwoli zweryfikować hipotezę badawczą, zgodnie z którą źródeł lub wzorców tzw. zwrotu narracyjnego we współczesnej medycynie można upatrywać w przedoświeceniowym dyskursie medycznym.

Zasadniczym powodem podjęcia tej tematyki badawczej jest brak systematycznych analiz literaturoznawczych dotyczących hiszpańskich traktatów medycznych powstałych na przełomie XVI i XVII wieku. Pomimo ich niewątpliwego literackiego i narracyjnego wymiaru stały się one przedmiotem dociekań niemal wyłącznie historyków medycyny, którzy przede wszystkim starali się zrekonstruować ówczesny stan wiedzy medycznej. Drugim, również istotnym powodem wyboru tematu badań jest próba umiejscowienia medycyny narracyjnej w historii rozwoju dyskursu naukowego. Mimo że literatura przedmiotu dotycząca medycyny narracyjnej jest dość rozległa, jeśli weźmiemy pod uwagę krótki okres, jaki dzieli nas od momentu jej powstania (około 20 lat), zagadnienie jej źródeł oraz wzorców, do których się odwołuje, nie zostało jeszcze należycie opisane. Wiedza na temat strategii, jakimi posługiwali się autorzy analizowanych traktatów, oraz ich wpływu na relację między lekarzem a pacjentem ma zatem szansę przyczynić się do rozwoju tego obszaru wiedzy i rzucić nowe światło na narzędzia terapeutyczne stosowane w medycynie narracyjnej.